

“Omgaan met Borderline”

PAOG

26 maart 2013

Maastricht

“Omgaan met Borderline”

Borderline 50 jaar geleden:

- de cliënt: reddeloos
- de hulpverlener: radeloos
- de situatie: hopeloos

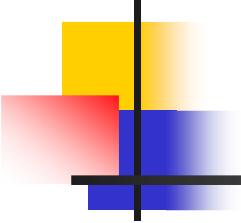
“Omgaan met Borderline”

Borderline nu:

*“De best behandelbare
persoonlijkheidsstoornis”*

“Omgaan met Borderline”

Persoonlijkheidsstoornissen vlgs. DSM-IV

-
-
- Cluster A:** Paranoïde persoonlijkheidsstoornis
Schizoïde persoonlijkheidsstoornis
Schizotypische persoonlijkheidsstoornis
- Cluster B:** Antisociale persoonlijkheidsstoornis
Borderline persoonlijkheidsstoornis
Theatrale persoonlijkheidsstoornis
Narcistisch persoonlijkheidsstoornis
- Cluster C:** Ontwijkend persoonlijkheidsstoornis
Afhankelijke persoonlijkheidsstoornis
Obsessief-compulsieve persoonlijkheidsst.

Persoonlijkheidsstoornis NAO

“Omgaan met Borderline”

Persoonlijkheidsstoornissen

- Cluster A: vooral **biologische** factoren, dus genetische aanleg.
- Cluster B: met name **hechtingsproblemen**, dus invloed van omgevingsfactoren
- Cluster C: **autorisatieproblemen**, men voelt zich niet gemachtigd zelfstandig zaken aan te pakken of af te handelen.

“Omgaan met Borderline”

Persoonlijkheidsstoornissen

- Cluster B:
 - Gediskwalificeerd ***als persoon***

- Cluster C:
 - Gediskwalificeerd in het ***kunnen***

“Omgaan met Borderline”

- *Gediskwalificeerd als persoon (Cluster B) [bij borderline]:*
 - “Ik verdien niet er te zijn”
 - “Ik ben niets waard”
 - “Ik ben een slecht mens”
 - *“Ik moet proberen te verdienen dat ik er mag zijn”*
 - “Ik moet het iedereen naar de zin maken” (om er te mogen zijn).
 - “Ik kan niks goed doen”
 - “Anderen moeten wel beter zijn dan ik”

“Omgaan met Borderline”

■ *Gediskwalificeerd in het kunnen (Cluster C):*

- “Ik ben oké, ik mag er zijn”
- “De wereld is te moeilijk of te gevaarlijk om die alleen aan te kunnen”
- “Zonder hulp/supervisie zal ik het niet kunnen doen”
- “Ik heb recht op hulp, want het niet-kunnen ligt niet aan mij”

“Omgaan met Borderline”

■ Maar...

- Als je in je persoon-zijn gediskwalificeerd wordt, zal alles wat je doet óók gediskwalificeerd worden
- Dit is de reden dat mensen met borderline ook ‘cluster C’-kenmerken laten zien
- Opvallend vaak wordt de onderliggende cluster B-dynamiek dan in eerste instantie over het hoofd gezien

“Omgaan met Borderline”

Referentie en betekenis

- Wanneer een eigen betekenis door de ander ongeldig wordt verklaard, ontstaat een onvermogen om valide, eigen interne referenties te vormen.
- Afstemmen op de actuele context is dan de enig werkbare optie.
- Dit kan leiden tot dissociatie.

“Omgaan met Borderline”

Mentaliseren

- Het vermogen zichzelf en anderen waar te nemen en te begrijpen in termen van gevoelens, gedachten, bedoelingen en verlangens.
- Is bij borderline vaak ‘beschadigd’ (de enige beschikbare referentie is het *zichtbare* gedrag van de ander)

“Omgaan met Borderline”

Hoe ontstaat borderline?

- Hechtingsproblematiek
 - Onvoldoende veiligheid en betrouwbaarheid
 - Onvoldoende balans qua frustraties (te weinig of veel te veel)
 - Onvoldoende houvast
 - Inconsequent ‘pakket van eisen’
 - Regels worden willekeurig veranderd
- Zich niet gezien en gehoord voelen als persoon
- Niet erkend worden in het ‘kunnen’

“Omgaan met Borderline”

Borderline-kenmerken volgens DSM-IV:

- verlatingsangst
- instabiele relaties
- identiteitsstoornis
- impulsiviteit
- zelfmoordneigingen, zelfbeschadiging
- stemmingswisselingen
- chronisch gevoel van leegte
- woede
- voorbijgaande paranoïde ideeën of dissociatie.

“Omgaan met Borderline”

Borderline in de praktijk:

- Onvermogen om:
 - de kwaliteit van de relatie vast te stellen
 - eigen wensen en behoeften adequaat aan te geven
 - te bepalen wanneer iets ‘goed genoeg’ is
 - zinnig betekenis toe te kennen aan emoties
 - de betekenis van wat er gebeurt vast te stellen

“Omgaan met Borderline”

- Wat leidt tot:
 - aantrekken/afstoten van de ander
 - aanpassen aan de verwachtingen van de ander, of proberen te ontwijken
 - perfectionisme
 - stemmingswisselingen, woede-uitbarstingen
 - Onmachtservaringen
- ...want iedereen is onvoorspelbaar, en alles onveilig gebleken...

“Omgaan met Borderline”

Beeldvorming over de mens met borderline bij de omgeving:

- kort lontje
- onbetrouwbaar in afspraken / aanwezigheid
- manipuleren
- wisselend in waardering voor de ander
- lastig om mee om te gaan, m.n. bij kritiek
- onvoorspelbaar reageren
- heftig reageren
- zwart-wit denken
- gauw emotioneel

“Omgaan met Borderline”

De persoon met borderline gaat het contact aan middels:

- aanpassen aan de ander

en doet dat :

- met zeer hoge inzet
- met veel onderliggende angst en onzekerheid

“Omgaan met Borderline”

Wat gebeurt er in het contact?

- proberen het de ander naar de zin te maken, te behagen, met veel inzet
- eigen gevoelens, belevingen en meningen wegdrukken
- ‘invullen voor de ander’
- echter zonder te (kunnen) toetsen/checken of dat klopt

“Omgaan met Borderline”

Dus...

- grote kans op mis-aanpassing
- de communicatie ‘mislukt’ (Watzlawick):
 - Dominante partij ziet de ander als gestoord
 - Afhankelijke partij de ander als boosaardig (rollen worden steeds bevestigd)
- het gezochte houvast wordt niet gevonden
- PANIEK (die niet getoond wordt!)
- ‘ageren’ (in de ogen van de ander) -om alsnog houvast te kunnen vinden

“Omgaan met Borderline”

Maar...

- Als de dominante coping ‘*aanpassen aan de ander*’ is, ligt het niet voor de hand dat zo iemand zal beginnen met ageren.
- Dus dat wat als ‘ageren’ ervaren wordt door de ander is feite re-ageren (op het gedrag van de ander)!

“Omgaan met Borderline”

De mens met borderline heeft behoefte aan erkenning, niet aan advies.

■ *Erkenning:*

- Je mag er zijn
- Je bent goed zoals je bent
- Ik zie je als een gelijkwaardige gesprekspartner

“Omgaan met Borderline”

De mens met borderline heeft behoefte aan erkenning, niet aan advies.

■ **Advies:**

- Is impliciet diskwalificerend: ik weet het wel, en jij weet het niet!
- Wordt vaak ongevraagd gegeven -en dus verworpen, zoals ook ongevraagde folders direct naar het oud papier gaan
- Kan het al aanwezige gevoel van onmacht versterken

“Omgaan met Borderline”

Borderline gedrag volgt op/bij:

- Onduidelijke of tegenstrijdige instructies
- Niet consequent zijn in het geven van waardering
- Diskwalificeren (o.a. door te adviseren!)
- Onvoorspelbaar reageren
- Onduidelijk zijn over de context waarover het gaat
- Niet doen wat je zegt

...want dit leidt tot tot **onmacht** bij de aangesprokene
(die weet dan niet waar hij/zij aan toe is)

“Omgaan met Borderline”

Onmacht

Ontstaan van onmacht:

- (zelf) iets willen dat niet kan
- anderen vragen jou iets dat niet kan

d.w.z.: ***er ‘moet’ iets wat niet kan***

“Omgaan met Borderline”

Effecten van onmacht:

- radeloosheid
- uitputting
- opportunisme
- woede
- vervorming van het zelfbeeld en het beeld van de ander
- wantrouwen

“Omgaan met Borderline”

Dynamiek van onmacht:

- de onmacht van de een wordt gauw de onmacht van de ander
- neiging die ‘overgedragen’ onmacht ongedaan te maken, door:
 - ontkennen
 - terugschuiven (blaming the victim)
 - doorschuiven naar de volgende
 - aanwenden van ‘grote (maar vaak loze) gebaren’

“Omgaan met Borderline”

Wat te doen?

Contact gaat vóór contract!

*Pas wanneer er een werkrelatie opgebouwd is
kun je zinvol iets aanreiken.*

“Omgaan met Borderline”

Wat te doen?

- Duidelijke afspraken maken
- Transparant zijn (*doe wat je zegt en zeg wat je doet*)
- Vaste ijkpunten bieden (de eisen niet voortdurend wijzigen)
- Eerlijk zijn
- Oprecht en echt zijn (als je niet meent wat je zegt merkt de cliënt het direct)
- Waardering tonen voor de inzet

“Omgaan met Borderline”

- In essentie kan je borderline-gedrag zien als een gezonde poging tot aanpassing aan een (al vroeg in het leven begonnen en langdurig blijven bestaande) ongezonde situatie
- Als diskwalificatie aanleiding is geweest tot het ontstaan van borderline, dan zal logischerwijze kwalificeren (deel van) de remedie zijn.
- Wanneer je niet diskwalificeert kom je met iemand met borderline een heel eind!

“Omgaan met Borderline”

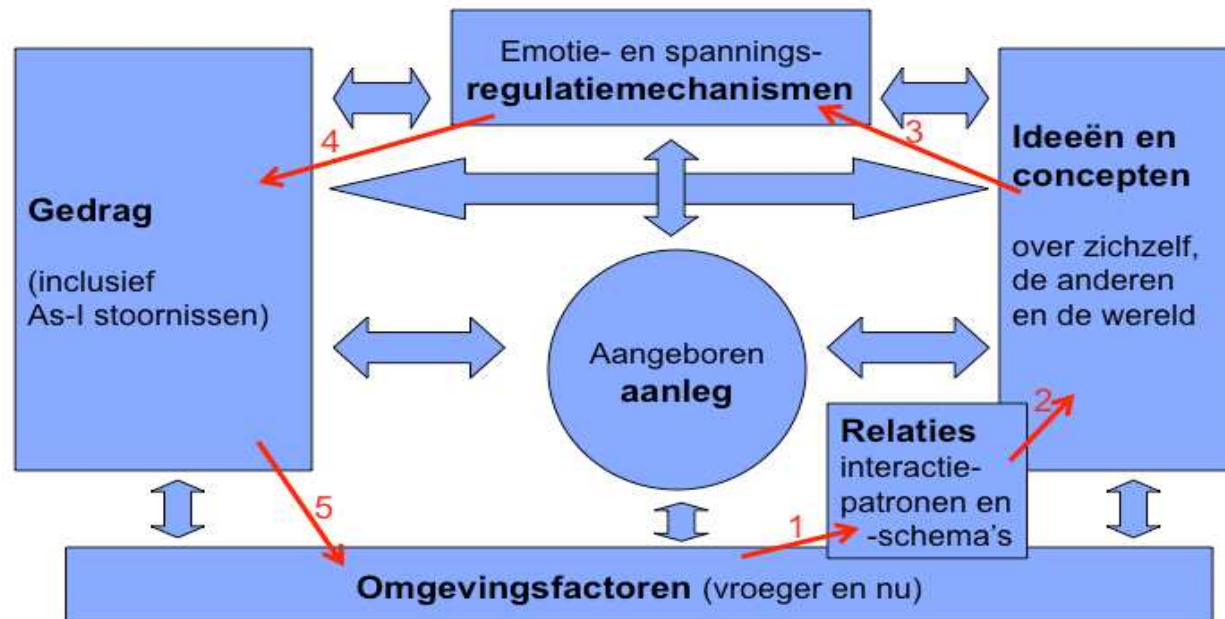
(toegift)

John Livesley

- Integratief persoonlijkheidsmodel met 6 componenten:
 - Gedrag
 - Regulatiemechanismen
 - Aanleg
 - Omgevingsfactoren
 - Relatie factoren
 - Ideeën en concepten

“Omgaan met Borderline”

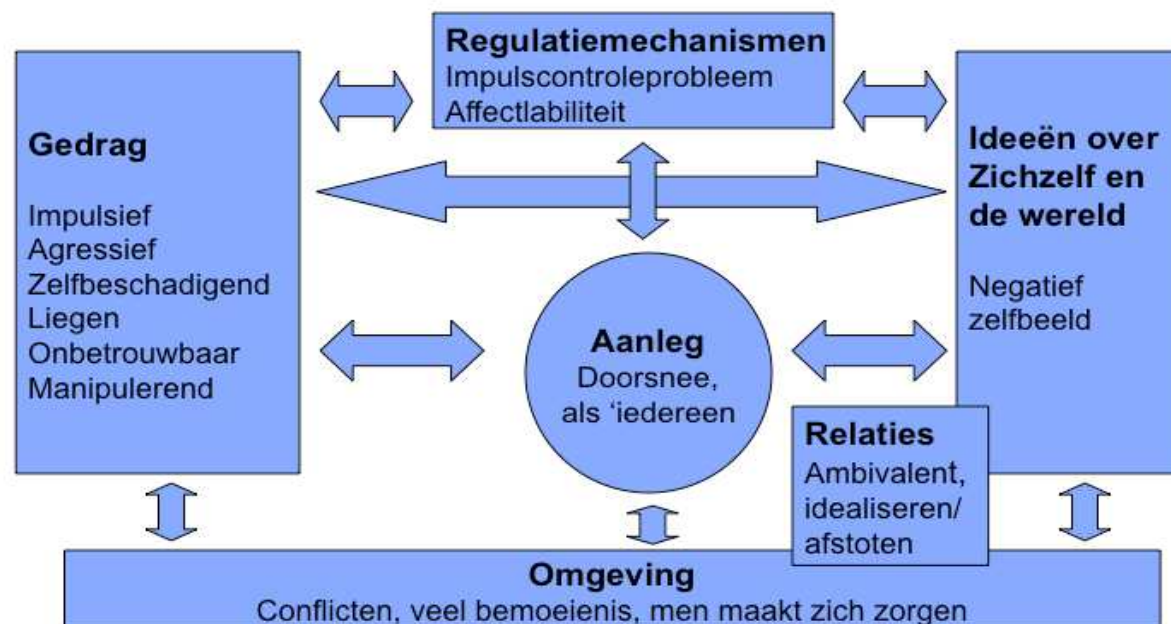
Vereenvoudigd schema Livesley, *cyclus*

(bewerkt naar een adaptatie door A. de Bie, psychiater)

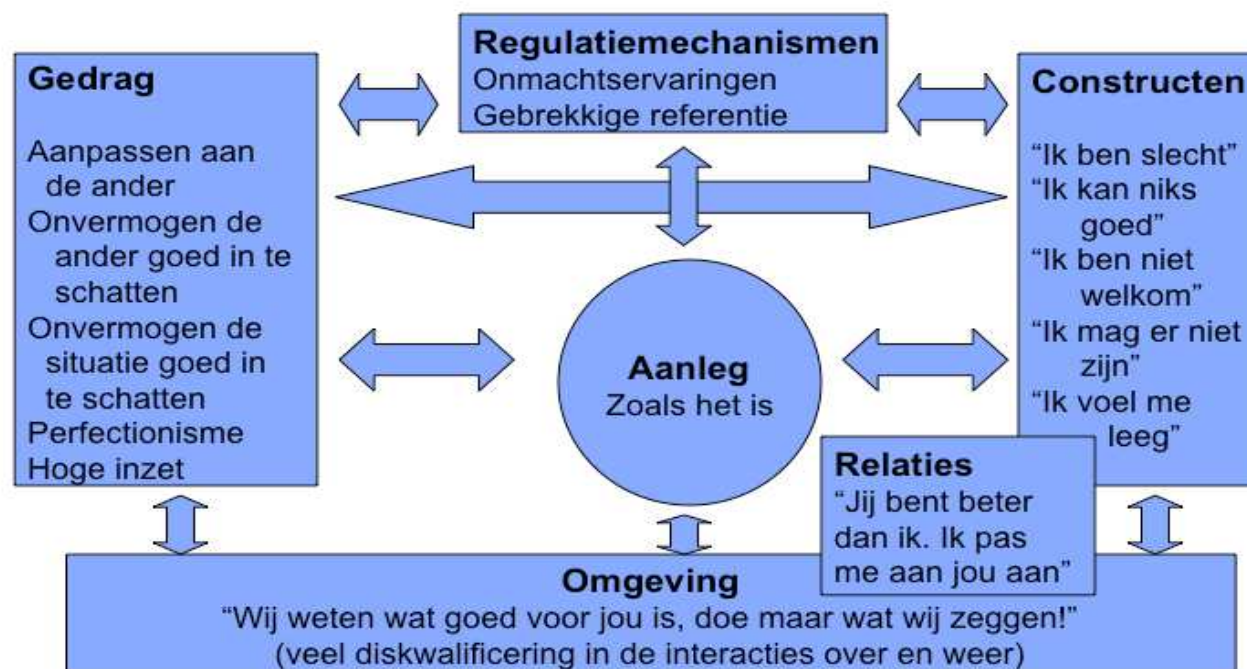
“Omgaan met Borderline”

Vereenvoudigd schema Livesley, *borderline, beschrijvend (DSM)*

“Omgaan met Borderline”

Vereenvoudigd schema Livesley, *borderline (vanuit de cliënt)*

“Omgaan met Borderline”

Einde van deze presentatie

Theo Maagdenberg
Maatschap Bureau Gaijms
Zonnedauw 202
4007 VE Tiel
06-27477333
theo@bureaugaijms.nl
<http://borderline.bureaugaijms.nl>